

SILVIJE STRAHIMIR KRANJČEVIĆ
BUGARKINJE (1885.) (IZBOR)

USPOMENI NEUMRLOGA
AUGUSTA ŠENOE
POSVEĆUJE
S. S. K.

*Si mon vers est trop cru, si sa bouche est sans frein,
C'est qu'il sonne aujourd'hui dans un siècle d'airain.
Le cynisme des coeurs doit salir la parole,
Et la haine du mal enfante l'hyperbole.
Or donc je puis braver le regard pudibond,
Mons vers rude et grossier est honnête homme au fond!*

AUGUSTE BARBIER

USPOMENI AUGUSTA ЈБENOE

Kad joљ mi duљu maglen veo vio,
Djetinjstva dokle grijali me danci,
Kad cvijeća šar mi svaki trn još krio
I motali se svud još nevin-sanci...
Ah, svud kad milo smijalo se nebo,
I raj kad meni smješkao se cvjetan,
Kad nit sam svijeta ni utjehe trebo,
Već nošah dar, a ne znah - kako sretan!

Izvedljiv vid mi na sve željan pado,
I gledah nebu one kruge tajne,
A lagan uzdah kidao se rado
Pod vedre zvijezde - božje oči sjajne.
Sve mladom vatrom u prsim je vrilo,
I čežnja rasla neznana i neka,
A nijesam znao što se u njoj krilo,
A nijesam znao kakva kob ju čeka.

Polijetah krajem kao leptir šari,
A slatki nemir vio me i vio - -

Sve buji srce, u prsima žari,
Na javi snivah, u sanku sam bdio.
Tajnovit dašak nosio me hitra
U krilo majci i iz krila njena;
Čas sunce tako ponad vode titra,
Čas grana tako dršće prelomljena.

I dođe tren, i mlade ove grudi
Svu tajnu ovu izdisati stale,
Kad pjesmu čuše što im snagu budi,
I moje žice s nje su zaigrale!
Tvoj ganu poj me iz junačkog grla,
I u svijest pjesan prenula me sveta;
To bio glas *Tvoj* - slavo neumrla -
To pjev *Tvoj* bio - diko našeg svijeta!
Poimat stadoh i svoj zanos rani,
Ko pčela po Tvom cvijeću sam leto,
A duši novi svanuli mi dani,
Otkada pjenje slušo sam Ti sveto.
Na pjesmi Tvojoj grudi moje mlade
Odgajale se ko na majke krilu;
Vijek sretan čas mi, kad mi Bože dade
Te Tvoju začuh pjevačicu-vilu.

Ja učio sam na Tvog srca žaru,
Na vatri Tvojoj što je dar s nebesa;
Na divskome Ti jačao se maru,
Gdje plamna duša zemne brige stresa.
Ah, Tebe, Tebe nijesu cijenit znali;
Ti mrtva glavo, pjesniče nam živi;
Poimat kada genija su znali,
Bijaše kasno da se kaju krivi.

Tvoj duh nam trudne noći je žrtvovo,
Zaradit krušca dok je moro danju,
Pod gluhim nebom plamno si maštovo
O ljepšem doba, ljepšem pouzdanju.
Gospoda naša slatkim rajem sniju,
Dok umovi nam znojem slavu pišu,
Vojnici rada krvcu dokle liju,
Prvaci njeg'vi na perju se nišu!

O, ljubljah Te - i srećan sam se nado
Da i mom oku čas će sreća donit,
Da na ruku Ti čelo spustim mlado,
Da uzognem se geniju poklonit!
I čas je došo i - naopak jao,
Kad vita Tvoja klonula su krila,
Kraj križa Tvog mi korak zadrhta,
Nad grobom mi se želja ispunila!

Nek mir je Tebi! Grob gdje genij snije
Vjekovita je knjiga otvorena,
Preporođeno gdje ljudstvo štije
Zakonar svijeta, umom posvećena.
Ah, daj da i ja na toj stazi mojoj
Božanstvu s grijeha ne budem si kriv,
Dok duh se misli uvijek klanja Tvoj: *Vilovat do vijek, il mrtvovat živ!*

HRVATSKOJ

Raskrivaj se, raju, planite, nebesa,
S anđeoskog plama u tom trenu svetom,
S nje kad kopren skidam; u prah, vi čudesa,
U prah pred tim boštvom, pred tom ženom spetom!
Suzna su joj lica, o ruku joj visi
Sa krvava gvožđe zardalo znoja -
Takvu li te gledam, tužna kakva li si,
Izmučena majko, o Hrvatsko moja!

Skršenoj na dasci drhturiš li tako,
Kraljice o časna, lijepa i tužna?!
Poduprijevi glavu, trajuć kojekako,
Tu zar, majko, čekaš čas pokopa suzna.
O, zar zbilja kloneš, pa ti usnut valja,
I osjećaš skori grob da čeka tebe - -?
- Lažna ptica kuka: prah da zadnjeg kralja
I budućnost tvoju zana vijek pogrebe!

Ne boluješ smrtno što o žiću dvojiš,
S tegotnijih rana padaš u očaje;
Samo težak uzdah za uzdahom rojiš,
Da si djecu kuneš, srce ti ne daje.
To je srce majke, milosrdna dara,
Mileno i blago kao doba cvjetno -
I to srce, puno nebeskoga žara,
Mila moja majko, ono nije sretno.

Šta ćeš! Je l' da kucaš nesinu o vrata,
Da moljakaš ono što te Bogom patri?
Ah, ta tebi ne bi mnogi od Hrvata
Dao ni da žila otopiš o vatri!
Gotove su ruke da pograbe tebe,
Pod konopac da te preprodadu griješno;
Komu li si majka? mareć tek za sebe,
Osim novca, sve je tvojoj djeci smiješno!

Pogledaj me, majko, gdje preda te padam,
Sretan što te majkom slatko zvati smijem;
Tu u tvoje krilo mlado čelo skladam,
Tu o tvojem vratu dug zagrljaj vijem.
Sve je moje пусто, cijelim, majko, plamom
Preda te se spuštam, sve si moje milje;
Jednom dušom dišem - tebi žrtvovanom,
Jednu crkvu imam - tvoje to okrilje!

Tu se mlađan kunem: još nas ima dosti,
Prokušanih bijedom, odojenih jadom;
Prokleli smo ovaj život od milosti,
Tebe ćemo dići - ma i krvnim radom!
Do patničkog krsta sve nas oko nosi,
Zapinje o čelo raspetom božanstvu;
Zavidna nam usna krunu onu prosi,
Nek bi tebi bili, On što čovječanstvu!

O, Hrvatsko sveta! kad ću tako za te
Pred žrtvenik klonut čela žarka, vedra?!
I slobode traci kad će da te zlate,
U grobu će mrtva zadrhtati njedra.
Možda za te slave ti ćeš, tugo moja,
I moj uz prah stati i prošaptat tiho:
Snivaj, grob ti čuva majka evo tvoja,
Mrtav si mi ponos, živ mi vjera bio!

A gle, majko moja, dok se ovo bijem,
Daj da s tvog putu nikad ne bih skreno;
Pusti da ti ruke o vrat slatki vijem -
Da tvog srca nemam, jur bih davno sveno!
Ti me tako krijepi, ti me vodi sobom,
Kroz trnje i tamo, slava gdje je tvoja,
Da uzmognem, majko, vragu ti nad grobom
Kliknut: - Zdravo, sretna, o Hrvatsko moja!

SENJU-GRADU

Čelik-značaj, zmaj plamenit,
Kad je gonit crna jata,
Na braniku lav korjenit,
Dižeš nam se, div Hrvata.
Vedro čelo
Kažeš smjelo,
Uskočki si strojan lik,
Kroz vjekove
Stare, nove,
Za slobodu mučenik!

Uz zagrljaj sinjeg mora
Razastro si vita krila,
Tu "orlovih" podno "gora"
Slobodi je kuća bila,
Kad je davni
Uskok slavni
Tu oštrio handžar ljut,
I od mora
I od gora
Odbijao okov krut.

Ko anđela lik stražara
Kruna kruni čelo tvoje,
Gdje se Nehaj, slava stara,
Ponad tebe nadnio je!
Ne, moj rode,
On slobode
Nikad nije bio strah;
Vijek joj cio
Vijence vio
Pradjedovski braneć prah!

Sva ti prošlost slave bajka,
Vječnog traje i pameti,
Kad uskočka znala šajka
Moru pričat o osveti,
Markov-lave,
Zmajске glave,
Valovlja ti krvav vir,
Tvojih ljudi
Plamnih grudi
Strašne smrti strašan pir!

Ko "orlovske" kršne "stijene"
Čestita ti krvca traje,
Duše žarke, neskućene,
Tvoje sjeme svud se znaje;
Plam u oku,
Plam u skoku,
Kad se strmi roda vrag.
Otkad posta,
Vavijek osta
Zelen lovor na tvoj prag!

Uz junačke sinke smjele
Vijek svoj viju krasne kćeri,
Krv i zdrave, žarke, vrele,
Materinjoj vjerne vjeri,
Pa Hrvata
Zanos hvata

Uz vila ti bajni roj;
Oko sijeva,
Divna djeva
Ko anđeo sjaji tvoj!

Poput bure s tvojih krši
Uzbuni se slava stara,
Lažna himba kad se vrši,
Da ti bistre oči vara,
Val se stresa
Do nebesa,
Smrt i užas zijeva svud;
Himba pada,
Pjev se sklada,
Opet pjeva žarka grud!

Sputavaju lava jaka,
Lavska duša u njem žije;
Kolju tebe siromaka
Tuđa milost, tuđe zmiije,
Al niz krši
Tvoje prši
Povijesti nam zavjet svet:
Vrh grobova
Pradjedova
Ko junak ćeš bit i mrijet!

Senju-grade, stara diko,
Zlatna kruno svih Hrvata,
Duh slobode, tebi viko,
Slavljena se stijega hvata -
Naprijed - s Bogom,
S braćom, slogom,
Vijenac će ti čelo vit,
Kad se rodi
Dan slobodi,
Prvi trak joj tvoj će bit!

NA NEHAJU

Bje noć, kad s gola Nehaju mi visa
Na tamno more mutan pogled pao,
Kad zirnuh okom preko ljuta klisa,
Slobodu gdje je Uskok branit znao
Bje noć, i svuda goli gledah kamen
I disaj slušah rodišta mi draga,
U duši sveti gorio je plamen,
A gorak uzdah proklinjo mu vruga.

I stajah tako - plakat mi se htjelo
Nad kamnom sudbom ispod kamen-grad,
I drhtalo mi tajnim strahom tijelo,
A srce tisuć ovijalo jada.
I mišljah: tako sjećaju se tebe
I tvoje slave nekadašnjeg sjaja,
Kad za druge si, više neg za sebe,
Ti krstit znao i lava i zmaja?

Da, to je prošlo, sad od slave tvoje
Tek djeci tvojoj jedan osta znamen,
Poštenje čisto, kao sunce što je,
I značaj tvrđi neg što živac-kamen.
To zapis svet ti, za njim da mi segneš,
Ta u njem sva ti orlovska je snaga,
I ne boj mi se; pošteno li pregnoš,
Ti vijek ćeš svoga odrvati vruga.

Ušutjeh - zanos svladao me mlađan,
I snatriv klonuh pod zidine slavne,
Oćutjeh, pokoj da me blaži slađan,
I slavlje zgledah posred noći tavn:
Sve s mora, gora, rod se kupi bratski;
Na povrate je sa krvava pira,
A srca stresa usklik svehrvatski;
To rob se krvlju dovinuo mira!

I prenuh se; sa Nehajeva visa
Na tamno more pogled mi je pao,
I zirnuh okom preko ljuta klisa,
Slobodu gdje je Uskok branit znao -
Pa kliknuh: - Živi, moj uskočki grade,
I tvoja sunce ogrijat će vrata;
Da, i ti svoje prebolit ćeš jade,
I puknut zora slobodi Hrvata!

POVIJESTI SUD

Ajd sa mnom - ja ti krvnu palim zublju
I vodim tebe - prorok svomu puku!
Da pokažem ti skvrn na onom rublju,
U kraljevskih što nekoć sjao ruku'...

Ajd sa mnom! ti si i nas nekoć znala,
Kad rug nas svijeta krstio "barbari" -
Kad zastava nam ne bje u prah pala,
Da sužalost nas uzdahom nadari!

Da, sretnih dana sklesa nama i ti
Na tvojoj samo vjekotrajnoj ploči,
Kad Hrvat bje tek junak nedobiti!
A danas? plač'te, plač'te, moje oči - -

Ajd sa mnom! ja ti krvnu palim svijeću,
Da vidiš samu razval i ginuće!
Ti znaš sve sama - tumačit ti neću,
Kad pojmiš svako oko umiruće!

Na jednu samo ja te sliku putim,
A gledaj: krpa rastrgana to je!
Ti misliš nešto, a gle, i ja slutim,
Baš kakve misli duhom ti se roje.

Ti vidiš do nje trulu onu ruku,
Što s nje nam htjela svete boje zbrisat,
Na zator momu izmučenom puku
Pod slave grb sramotu svim upisat - -
A gledaj sad ju - - - prsti ti su suhi,
Kroz šuplje zglobi velik crve viri,
A na sve pao zrak je groboduhi --
Gle, to je sve - al u to oko gviri!

Ajd, zublja gori poput rujne krvi,
Krvolik plazi po tih kostih plamen,
Al vrh tog praha, vrh te suhe strvi
Ja čitam nešto - božji kao znamen - -:

Nek viknu vrazi: skidaj glavu, puče!
Nek krvav uzô žrtve stegne, neka!
Al kob se mijenja, tko bje patnik juče,
Tog danas veće druga sudba čeka.

U mrak još tko je bio lancu predan,
S tirani dolje! zorom klikće eno.
I smrviv krunu - on, osvete žedan,
Njen zlatan prašak gazi nesmiljeno - -

Zar stoga gled tvoj tuj se zagledao,
Gdje prorok blata tek bi crva pozno?!
A na taj pogled - krv mi stine, jao -
Oj, povijesti, kol pravedna si grozno!!

VJEKOVNOMU MUČENIKU

Narode moj divni, narode moj dragi,
Srca moga rano, neprebolna boli,

Mučeniče živi i jaganjče blagi,
Nevoljna te duša nevoljnika voli.
Sa ljubavi vruće, sinovske rad vjere
Sunce moje gasne, oči mi se mute;
Sve čemerom ljućim danci se čemere,
Oštro trnje stere pjesniku ti pute!

Il da srećan klikćem? O, moj rode, kada?
Dok osjećam gdje ti krvna kaplja znoja
Poput vrelog gvožđa na srce mi pada,
Mučeniče živi, teška rano moja!
Čuj me, moja tugo, tebi tek se milo
Iz ranjenih grudi svaki uzdah diže,
Ko kad čedo vjerno uz majčino krilo
Plače pa si suze njojzi o vrat niže

I do njenog čela vlažno skreće oko
Gledeć gdje se briga po naborim vije;
Projeo ga život, usjeko duboko,
Crno sijuć sjeme što kukanjem zrije.
Ko taj pogled zdvojni, moja pjesma tako
Do tebe se, tužni moj narode, krili,
I ja ne znam što bih: kleo ili plako,
Što su tvoje ljude - ljudi izmučili!

Tvoja sudba gorka, bolna, zlopateća,
Zar već tebe, tugo, rubu groba vodi?
Kroz vjekove teška, vjekovima veća -
Ah, ako li suza opet suze rodi!
Mučeniče živi, žrtvo sile krute,
Svaka misô na te vrelo mi je jada:
S tebe mjesto cvijeća trovi da'nem ljute,
S tebe žeđom gorim, s tebe ginem s glada.

Pito bih ti sina: čemu bijednik ore,
Čemu crnu zemlju svojim znojem škropi,
Kad mu puna zrna za tuđina zore,
Za neznana vruga kad ju suzom topi!
Reko bih ti sinu: - Trgaj gvožđe s pluga
Pa zaori polje, što slobodom rađa;
Sakuj od njeg oštra desnici si druga,
Neka krvlju brazdi, nek te oslobađa!

Nu mi uhom cvili uzdah sinka tvoga:
Oteše mi i to za harače klete!
Rinuše me, krvni, ispod krova moga,
S materine kose bič se nama plete!
O, bijedniče živi, vijek na nove jade
Opet nove suze mute se i mute;

I biti će tako, dokle nas imade
Što ko tuđi svoje obijamo pute!

Reci: čim bih tebi anđeo spasa bio,
Na utjehu tvoju s blagog poslan neba;
Kad vedrijom pjesmom tješit bih te htio,
Samo srce tuži, samo lijeka treba.
Tek kroz slutnju viđam dan da mora sinut,
Kad će tvoja žena jednom rodit ljudi,
Što će hola orla sa oblaka skinut,
Smrtno zagnat zrno u krvne mu grudi.

Nije ljudska suza da se po njoj gazi,
Već ko sjajna zvijezda da u zvijezde plane;
Ni poletna misô da po zemlji plazi,
Već da šine hrla ko munjevno tane.
A u tebe suza i misli imade,
Da u prijestô sjedne, srce tvoje vrijedi:
O, moj rode, u tom sve su moje nade,
Pa sve kad mi trne - tvoji mi sjaj ne blijedi!

MALENIM VELIKANOM!

Silni ste mi - silnija još vam cijena,
Da se vječnost tužiti nigda neće
Na smrt vašu, niti na trulež skori
Imena vašeg!

Vi, oj, što se kažete meni maglom,
Zar je vaša zaborav toli jaka,
Te ne znade, divlje da svijetlo traje,
Grobi dok gniju?!

Ja se mržnjom ne rušim na vas; vi ste
Preduboko mojega ispod suda,
Košto i trn silenog ispod hrasta
Prenisko plazi.

Vihar silni polomi hrast, a trna
Dirnut neće, pobjedu ipak pozna,
Skršiv jače, znade da trgnut može
Slabiji korijen.

Zalud ćete prezirat milost kliuč:
Još smo živi! oluja huji dalje - -
Kreket barâ gubi se, kada svemir
Gromovi grmi!

Ajd - nek bude - gromovlje će ušutit,
Da se može počuti šapat slabi;
Kaž'te meni - - šutnja je, jao, riječ vam,
Šutite samo!

Ej, na svojih prsiju i slabičak
Križić prti - svilena nit ga nosi,
Al na leđa prima ga samo čovjek,
Visi o trudu!

Niti korak objesti neće odat
Svjesne duše; drukčije sjaji sunce
Negol' ono čime sa žižak puni
Žena sirota!

U čem dakle vaše se plemstvo kaže,
U čem sila, što bi vas digla zvijezdama;
Lavlji vuci, ali i zečji lavi,
Tko ste i što ste?

Sramite se, narodi nisu slijepi,
A da ne bi poznali što je sokol,
Što je sokol, što li je opet gadna
Velika sova!

Divi moji, slučajno da ne zapeh
O crvotoč, ne bih ni crva znao!
Eto, tako upoznah silu vašu,
Znate l' što vidjeh?

Vidjeh da je zloba naravljju sile,
Srca vaša kamen su onaj crni,
Što se kopa gorućem paklu iz dna,
Da vam je srcem.

Ej, ta zlobe osveta nije hrabrost,
Kojom porod lavica zdvojna brani,
Već mi ona naliči vučjem zubu,
Mlade što kolje!

Silni li ste - dostojno snage nije,
Da se ona malenim crvom sveti;
Jeste l' slabi - jalovi tad vam trudi,
Osveta smiješna!

Što ste, dakle, sileni divi moji,
Jeste l' za to da vam se razbor smije?
Što ste dakle - vragaovi ili lutke,
Podli il smiješni?!

NA ODRU STAROGA LJETA

Čuti ćeš sud gomile...!

PUŠKIN

Još mlad i zelen - a već sâm -
Na trošan mi je stolac pao;
Bljedolik svjetla drhtav plam
Po licu mu se nujit stao...
Bijaše pjesnik - krvi kap
Baš svaka mu se pjesma zvala,
Bijaše pjesnik - suzâ slap
Bje sve što j' pjesma njemu dala!
Ah, cijelom srećom svoga vijeka
On harač svojoj plaća vili,
Dok stupa stazom gdje ga čeka
Užitak kad ga zemlja skrili!
Ah, cijelom srećom, al još nigdje
On nije kleo kobi svoje,
Ta znao je gdje se vječnost zide,
Da tuj i tjemne krvavo je!
Bijaše pjesnik, al ne taj
Za slavom samo koji hlepi,
Već onaj koga sladi vaj,
Jer sreća braće mir mu krijepi!
Bijaše pjesnik, ali ne
Na nakovalu stih što kuje;
Iz čaše kaplje rumene
I rujnu zoru prorokuje!
Bijaše pjesnik, ne od onih
Što vilu znaju uz pun džep
Pa kliču: živ'te, milioni,
Kad praska vitih boca čep!
Osvitkom onda drugi dan
Iz čađavih se jama vuku
I plaču: ja sam nevoljan,
Al prorok nade svomu puku.
Od vjerovničke bježeć hrpe
U osaminu zdvojni srnu
I ondje tuže, ondje trpe,
Te kolijevku si kunu crnu!
Na grob si strašnu kletvu rote
U skute krijuć trošno lice -
U sanji bijedne su sirote.
U zbilji - proste kukavice!
Da, kukavice, krivac tko je,

Da bile su im slabe snage;
A pjesnik, čovjek duše blage,
Okrijepit žudi milče svoje!
Da, kukavice - gdje je grijeh
Što uveče smo puni duha,
Što uveče se ori smijeh,
A sutra - niti kore kruha!
Ej, silnog su im pjesme dojma,
Kad rađaju se, pjesnik kleca!
I padne - proza nema pojma,
Kol pjesme zlobna jesu djeca!
Bijaše pjesnik - takav ne,
Već pravi boštvu svom svećenik
I trijezan čovjek i trpljenik
Od utrobe jur majčine!
Odojio ga prijegor suh,
Odgojio ga vječni boj,
Othranio ga skrban kruh,
Napojio ga mrzli znoj...
Je l' slučaj il je kob to bila,
On osta gladan, osta sâm,
I baš kad ponoć muklo bila,
Bljedolik mu je drhtno plam,
I on se prenu - - to bje čas,
Budućnost kada prošlost srazi,
Kad prerađa se život vas,
I novi tok je novoj stazi,
Aj, on se prenu - noći *one*
Vjerovao je boljoj sreći,
A danas čute prsi bone,
Da jad je njegov sve to veći.
I mislio je, kud se sve
Jur moto nije, da se spasi,
I kako nade zginuše
Ko skršen čamac u talasih.
Aj, mislio je, kleo nije,
Tek pitao je: zašto tako?
I plakao je, gorko plako,
Baš ko da nebo suze lije,
I nepogodâ cijeli red
I zamrznulih nada led,
Trpljenja povijest, listak bolni
Pred njegovom se suzom javi,
A na taj udes neumolni
I mozak mu se zakrvavi.
Priklonio je čelo svoje,
Na papir teška kaplja kanu,
I pito se je: rane moje,
Koj' lijek vam ovim ljetom svanu?
I pitajuć se, plač ga smota,

Ta gine ljeto i - sirota.
Još mlad i zelen, a već sâm,
Na trošan mi je krevet pao;
S daleka sijeva pjesme plam,
A on na slami drhtat stao - -
I snilo mu se, ne bje san,
Već suzom mu se miso krala,
I duša mu je uzdisala,
Mahnitao je nevoljan -
Drhtureć sve je jade zrio,
Što jur ih davno pregorio,
I gledao je redom, redom
Za jadom bijedu, jad za bijedom -
Čuj, još mu tužno srce para
Nad odrom sreće gorak plač,
A zveka kuke i grobara,
Aj, kolje, kolje kao mač!
Al minu sve, a ljuta glad
U utrobu se vlačit uze,
I tô ga prenu: što ćeš sad?
On pitao se sve kroz suze.
Da, što ćeš sad? ta skrbit, radit,
Uživat svoga lica znoj,
Poštenim krušcem život sladit,
Pošteno rvat dužni boj!
A jur ću - misli - naći gdje
Božansku dušu, uzor koj',
Da spozna misli poletne,
Da spozna plamni zanos moj!
I misleć tako, u svijet zađe
Plamenit, lakom sve na trud,
Al - ledna srca svuda nađe
I okorjelu, tvrdu grud.
Ni to ga nije mlada smelo,
Ta srce mu je uzavrelo;
A vatru srca led još budi,
Na vatri će se ona sleć,
Pa nek se kora zimom zgrudi,
Pod krutim ledom val će teć!
I prevareni plamnik mladi
Skamenio se časak jedan,
Snenadili ga novi jadi,
Ah, o tom nije snivo bijedan.
I stajao je tako dugo
Ko očajnik na pakla vratih,
A onda šapnu: traj mi, tugo,
Tek nemoj mi se zdvojnost zvati!
I sjetio se na žar prvi,
I sjetio se slatke brige,
Kad on je nekoč burne krvi

Sveznadarke si listo knjige,
A u njih zlatno bilo ime
Baš sjajno ko i alem čist,
I on si usni da je njime
Osvjetlo Bože rajski blist.
- - Da, k njemu idem, zdravo da si,
Ti moga srca diko prava;
Oj, ti me pojmi, ti me spasi,
Sirotu, što te obožava!
I krenu pjesnik - grud mu bije,
Nedoželjen se uzdah vije
U hladni onaj svjetski zrak
I pliže po njem, strijele trak
Ko da si ledom traži pute
Bez groma, ta još usne šute,
Jer rekoše mu da za sada
Gospodin zborit "nema kada".
A kad se vrati za čas koj',
Uvedoše ga, Bože moj -
Za prviput je onog zgledo,
O kojem prosni mladost svu,
Ko mladić i ko slabo čedo
O svojem snatreć uzoru.
Bijaše muž to stasa krepka,
Trbušak bje mu teret vas,
Pod vratom meso - baš ko klepka;
A svakoj zgodi priklon glas.
I dok je drhto pjesnik mladi
U dobi kad se suze rone,
On otresnu se: kakvi jadi
Pod *njegov* krov ga danas gone?
I trznuo se vilin brat,
I jeknulo mu srce jadno,
To bilo njemu prvikrat,
Što sluša boštvo, pa tol hladno!
Al što je mogo, pjesmu pruži,
Svom uzoru ju na skut pusti,
A on ju okom zaokruži,
Pa službeno si nabra usti...
A - tako, pjesma? kako spazih,
Imade štošta tuj posrijedi,
A pamti: svatko neka pazi,
Da svojih "viših" ne uvrijedi!
I ja ti nekoč, mladče moj,
Baš bijah tako lud ko ti
Pa mislio sam život svoj
Žrtvovat vječnoj oluji;
Al - vijek se mijenja, pa i ljudi,
U praksi ti se učit treba;
Te sad ti i moj razbor sudi,

Da trbuh ti je kutić neba!
Ta gle, na primjer - pjesništvo,
To ludost ti je, dijete moje,
I moli Boga da to zlo
Sad odvali od glave tvoje!
Na, gledaj samo - što ti j' bolje,
Da za druge svoj tupiš duh;
Ti jalovo mi oreš polje,
A - tim si nećeš steći kruh!
To sad ti velim, a ti pazi,
Po drugoj da mi kreneš stazi,
Jer inače ću cijelom brigom
Ja morat gledat što mi radiš,
Da jošte kakvom ludom knjigom
Med pukom bune ne sagradiš!
A sada, zbogom - zadnjokrat
Još velim, daj se ti osvijesti
I - do bijesa - već jedan sat -
Zakasnih - zbogom - idem jesti!!
I uminu ko živi glad
Na vrata finih od stakala,
A sve što začu pjesnik mlad,
Bje mljesk još njeg'vog ideala!
Aj, da ste znali kakva bo
Tad u srce se njemu upi,
Zagrabiv čelo plameno,
Na vrata bijedni mladac hrupi -
I jurio je svud i svud,
Dok u srcu mu vrio pakô,
I nije znao na pô lud,
Bi l' smijo bi se, bi li plako?
A tko da pojmi, tko da zna,
Baš prevarena duša što je;
Joj, srce ti je Golgota,
Kad izdaše te nade tvoje!
I bezutješan, kad je sâm
Uz plamen svijeće drhto žut,
A na srcu ga stisko kam,
Po mozgu huj se vio ljut,
Pa suzom kad je jade piso,
Utješljiv uza nj pjevnu glas,
Blagoslovna ga uzni misô:
Posvetit knjizi napor vas!
I prosniv cijelu božju noć
U pjesmi novog svoga kroka,
On drugog dana vedra oka
Osnutkom novim tegnu poč.
Oj, koli milo njemu bje,
Kad slušao je pisca stara,
Gdje duše plamne, vatrene,

Sve milo s njim se razgovara;
On pričao mu borbe svoje,
On tješio ga neka radi:
Krvav'te, sinko, čelo svoje,
Jer patnja diže, patnja sladi!
Ja vidim da vas vila obra,
Da budete joj borac nov;
Oj, pjesništvo je majka dobra,
A život njen je - blagoslov!
Al pamtite, nek značaj čvrst
U vami žilje svoje plete,
Ponesi najpre sâm svoj krst
Pa onda viči: trpi, svijete!
Ne vrijedi mnogo prazna vika,
Kad sâm na svoje geslo pljuješ,
Na stazi tad si značajnika,
Kad vlastit zakon i sâm štuješ!
Talenat tek se ondje taji,
Poštenje gdje je prije hljeba;
A genij time ljepše sjaji,
Čim manje traži, manje treba!
Al kad je u vas toga duha,
To ostajte nam vjeran brat;
Gorčinu spoznav knjižnog kruha,
Još slatkim ćete njega zvat!
Da, to mu kaza pisac star,
A u njem nova vatra planu,
U žilah strujnu novi čar,
Na oku zanos suzom svanu.
I radio je, pjevao je,
Slavuljak sad je, sada grom;
Kroz pjesmu mač mu sijevao je,
Bje potres drijemu, zlobi slom.
Al - oj, ti žaru srca, muko,
Tko ne bi nujnim glasom kuko,
Kad vidi iskren da mu j' trud
I korist braći - vječni san,
Pa ipak hladnu onu grud,
Za koju misliš noć i dan!
Oj, piši, pjevaj, suze toči,
Uskraćuj sanku samom sebi,
Uz slabu svijeću gubi oči,
Ta zginuo bi, kada ne bi,
I reci onda: evo sad
Ja pružam vama knjigu ovu
I ja se nadam živ i mlad
Još svoga rada blagoslovu!
Pa kazat će ti: man' se sanja!
Naš narod nije stvoren za to,
Tuđinstvo dneva svakidanja

Unaša međ nas suho zlato!
Oj, Bože, eto tim te krijepe
I tim ti jare božji plam,
Mniš: svuda naći duše lijepe,
A našao si leden kam!
I plače, plače vjeđa mnoga,
Književnost kad nam mladu zrije,
Gdje klecava joj klone noga,
Jer mnogi rađe tuđe grije!
Ah, otrovani niski duh
Još molit moraš svjestan rada,
Da isprosiš si dnevni kruh,
Da ne umre nam vila s glada!
Aj, grozno to je - pjesnik kriknu
I klonu čelom na tvrd log,
Ko ranjen lave svijest mu riknu
U pravednosti gnjeva svog.
S daleka negdje pjev se širi
I glazba mami nošku laku,
A njemu na log mjesec gviri
I čestita mu sreću svaku.
Ha sreću! šapnu prezirno
I sklopi oko krvavo,
Jer gluha noć je - gasne svijeća,
A pjesnik drijemlje: što je sreća - -
Poljubio mu vjeđe san,
A pred okom mu svano dan
I škripnula su trošna vrata,
A sjena neka njemu kroči,
Pa bujnom kosom vala zlata
Krvosuzne mu utre oči.
A on ju gleda - sve, ah, svoje
Žrtvovao bi za taj čas,
Ta ono slatko milče to je,
Za kojim gine vas i vas.
On slušao ju što mu zbori
I kako sve mu jade briše;
Anđelak - misli - sad ga dvori,
Božanstvo - ćuti - tuda diše,
I kao prorok čist i svet
Govorila mu ljubav mila:
Osvijestit će se i naš svijet,
Veličat će se naša vila!
A gdje se lovor milo vije,
I blagim hlatkom ondje plodi;
Za knjigu samo neka žije,
Za knjigu tko se na svijet rodi.
Književnik tad će moći naš
Ne strepeć da će mrijet bez kruha,
Slobode svoje štujući čas,

Razvijat krila svoga duha.
Pri ralu ori, a pri peru,
Od pera živuć, čuvaj vjeru!
Umuknu djeva, minu san,
I zginu što je on maštovo,
Kroz malo okno sjaji dan
Čestitajuć mu ljeto novo!
A pjesnik, hladeć čelo vruće,
Tad desnicu si na grud stavi
I mireć srce još dršćuće
Oćuti božji zanos pravi...
I pitajuć se: sreća što je?
Na djevicu se onu sjeti,
Al spomenu se kobi svoje
I plakao je, Bože sveti,
Na papir žut mu suza kresnu,
U suzi suzna kipi misô;
Aj, svijet ti samo čita pjesmu,
Al ne pita se čim si piso?!
Al neka živi pjesnik moj!
U kušnji samo duh se jači,
Junake rađa samo boj,
Do zapećka se slabić vlači!
Ta danas plačeš suzom jada,
A sutra suzom boljih nada,
Tek jednu vjeru genij zna:
Za narod radi i u znoju
Poštenjem vjenčaj dušu svoju;
Da, tô je lovor lovorâ!

PRIMORKINJI

[I]

PJENA MORA...

Pjena mora - bijele grudi tvoje,
Sitni biser pod koraljnim usti,
Glasak milen - ko da vile poje,
Kad se na žal bajna večer spusti.

One oči - tajna su dubina,
Onaj odah - ko da lahor diše,
Pa se, dušo, vodena modrina
Tajnim šaptom razdragana niše...

Tvoja mladost - nebo otvoreno,
Drhtaj sunca povrh vala zlata;

Moja nada - jedro polomljeno,
Moja sreća - za pjenu se hvata!

Vienac, 1884.

[II]

OJ, SANČE KOLIJEVKE...

Oj, sanče kolijevke, oj, srećo djetinstva,
Gdje si sada?
Ti, prva ljubice mog prvog proljeća,
Veneš mlada!

Ti veneš uboga, jur toli zarana
Mrazom klonu;
A komu ostavljaš, tol rano srvana,
Nadu onu?

U njenu htjede grud svog milja nježni cvijet
Željno stresti...
Aj, veni, cvijete moj, ta nekom će te svijet
O križ splesti!!

[III]

MOĆ ZAGRLJAJA

Daj da tismem cjelov na ustanca vrela,
Ovijmo si, dušo, ruke oko vrata!
U ljubavnom plamu svetog kod propela
Molimo se tako za trpećeg brata.

Moje čelo mračno na grud ću ti svinut,
Slušati ću kako srce kuca tvoje;
Suza će se moja u prah tuj rasplinit,
Ljubav će ju svetiti na spas braće moje!

Gledat će nas zemlja zagrljene tako,
Anđeli će poznati boga vrh bogova,
Budit ćemo mrtve, ta zar ne bih plako,
A na tvojih njedrih, suzom blagoslova?!

TVOJ VIJENAC

Moj oltar - to je tihi dom,
A povijest - evanđelje;
Tuj prvim, dušo, zavjetom
Posvetih svoje želje.

I ja ti rekoh: za tebe
Žrtvovat sve ću svoje;
Al znaš li čim ću najljepše
Ovjenčat čelo tvoje?

Kad grmne prva smrtna cijev
Ko trublje glas nad grobom,
Kad bljesne mač i vatre sijev,
Ja dijelit ću se tobom!

Do polja poč ću bojovna
U četi osvetnika;
A ti ćeš ostat mučena,
Ta - žena buntovnika!

Nad glavom će ti psikat rug,
Urlikat će ti zvijeri - -
I smijat će se da te j' drug
Baš izdao na vjeri;

A ja ću jurit razbojem
Ko osvetničko zrno...
Il da se vijenca dovijem,
Il da bih u grob srno.

I neću mislit kako ti
Tim ljuće jade snubim;
Ja želim, dušo, muku ti
Baš zato - jer te ljubim!

Na oštar ću te navest trn,
Na krvav put junaka,
I ti ćeš kušat udes crn,
Al - ti ćeš biti jaka.

Zanosit tvoga srca čar
Veselit će se gladu;
A od mene će bit ti dar:
Što ostavih te jadu!

Pa - kad te prijeka srva kob,
Kad smrt ti bude plaća,
Oj, možda, dušo, na tvoj grob
Oholit će se braća!

I pisat će ti zahvalu:
Bijaše žena svijesti;
A od tog krunu dičniju
Ne umijem ti splesti!